

Lokalsamfundet bygger bro
Ny hverdag i Danmark

**Det gode samarbejde
om at modtage flygtninge
i kommunerne**
mellem civilsamfund og kommune

Samarbejdspartnere

Indhold

Introduktion

- 04 Indledning
- 06 Læsevejledning

Temaer

Projektets læring

- 10 Udbytte af det gode samarbejde
- 11 Vigtige elementer og fælles mindset
- 12 Samskabelse i praksis
- 16 Model for lokal organisering

Skab rammer for samarbejdet

- 18 Hvordan kommer I igang?
- 20 Hvordan sikrer I overblik og koordinering?
- 22 Hvordan sikrer I strukturen?
- 24 Hvordan skaber I nye fælles indsatser?
- 26 Hvordan inddrager I alle parter?
- 28 Hvordan sikrer I ledelsesmæssig opbakning?

Skab samarbejdsrelationer

- 30 Hvordan sikrer I deling af informationer og god dialog?
- 32 Hvordan opnår I god og tillidsfuld kommunikation?

Indledning

Det gode samarbejde om at modtage flygtninge i kommunerne mellem civilsamfund og kommune

Vi er mange aktører i både civilsamfundet og kommunen, der gør en forskel for flygtninge, når de ankommer til kommunen. Hver for sig har vi utallige ressourcer og kompetencer. Dansk Flygtningehjælp og Røde Kors har arbejdet med modeller og metoder, der sikrer, at alle parter kan samarbejde om at give flygtninge en god modtagelse – netop fordi vi kan bidrage med noget forskelligt.

I den forbindelse har vi måttet stille spørgsmålet: **hvordan kan vi gribe dette samarbejde an – helt lavpraktisk – så vi kan give flygtningene en bedre modtagelse?**

Det spørgsmål forsøger vi at besvare med dette model- og metodekatalog. Intentionen er at give praktikere (kommunale såvel som frivillige) konkrete redskaber til at etablere "det gode samarbejde" og pleje det til fordel for alle parter.

Kataloget er baseret på erfaringer fra udviklingsprojektet *Lokalsamfundet bygger bro*. Et treårigt projekt, hvor Dansk Flygtningehjælp og Røde Kors siden 2014 har samarbejdet med fem projektkommuner for at styrke modtagelsen af flygtninge.¹

Formålet med projektet var at skabe rammerne for, at kommunen og civilsamfundet kunne etablere et godt strategisk samarbejde om at modtage flygtninge.

Konkret betød det, at kommunale medarbejdere og aktører fra civilsamfundet skulle mødes, samarbejde og koordinere fælles indsatser.

Herudover skulle de forskellige aktører i civilsamfundet have mulighed for at lære hinanden at kende, gøre brug af hinanden, samarbejde og koordinere på tværs af deres egne indsatser.

I projektet har vi testet forskellige greb og metoder, herunder samskabelse. *Lokalsamfundet bygger bro* er derfor et af de første projekter på integrationsområdet i Danmark, der har gjort sig erfaringer med samskabelse som metode – en metode, der har vist sig at være særdeles effektiv. (Læs vores definition af samskabelse på s. 12 og 13).

¹ Erfaringerne fra *Lokalsamfundet bygger bro* er baseret på fem typemæssigt forskellige kommuner, såsom by- og landkommuner, store og mindre kommuner, kommuner med mange og få erfaringer med modtagelse af flygtninge mv. *Projektkommunerne er Ringkøbing Skjern, Aalborg, Kolding, Rudersdal og Lejre.*

Fælles mål

"En god modtagelse af flygtninge"
gennem
et godt samarbejde mellem
kommune og civilsamfund

Hvordan opnår man et godt samarbejde?

Skab rammer for samarbejdet

Strukturen i samarbejdet og samskabelse

Overblik og koordinering

Fælles indsatser og aktiviteter

Inddragelse af relevante aktører

Politisk og ledelsesmæssig opbakning

Skab samarbejdsrelationer

Dialog og gensidig information mellem de forskellige parter

God og tillidsfuld kommunikation

Metodegreb: Samskabelse

Læsevejledning

Kataloget henvender sig både til kommunale og frivillige aktører. Det betyder, at begge parter kan tage initiativ til samarbejdet og bør derfor gøre sig de samme overvejelser om, hvordan det kan gribes an. De dele af model- og metodekataloget, der henvender sig direkte til henholdsvis aktører i kommunen og i civilsamfundet, er markeret med følgende ikoner:

 Aktører i civilsamfund

 Kommunale aktører

Med kommunale aktører menes medarbejdere i kommunen, der arbejder inden for integrations- eller frivilligområdet.

Aktører i civilsamfundet defineres her som fx:

- Flygtninge
- Lokale borgere
- Sociale foreninger
- Selvorganiserede frivillige
- Lokale samråd
- Idrætsforeninger
- Repræsentanter fra forskellige trossamfund
- Virksomheder.

Model- og metodekataloget er bygget op således, at man kan læse det fra ende til anden, men det kan også bruges som et opslagsværk, hvor man kan gå direkte til katalogets specifikke temaer.

Temaerne i kataloget har vist sig at være afgørende for at få etableret et bæredygtigt samarbejde mellem kommune og det brede civilsamfund og samtidig skabe muligheder for at lave nye fælles initiativer på tværs af aktører. I kataloget er temaerne inddelt i tre overordnede emner, som går på *"Projektets erfaringer"*, *"Rammer for samarbejdet"* og *"Samarbejdsrelationer"*.

De enkelte temaer er delt op i *"Handlingskridt"*, *"Anbefalinger"*, *"Kommunalt ledelsesniveau"* og *"Opmærksomhedspunkter"*. Visse informationer vil gå igen, da grænserne mellem temaer har naturlige overlap.

God læselyst.

Handlingskridt

Anbefalinger

Kommunalt ledelsesniveau

Opmærksomhedspunkter

“

**Det handler om at
skabe situationer, der
skaber relationer**

Citat af projektleder Ken Nielsen, Aalborg Kommune

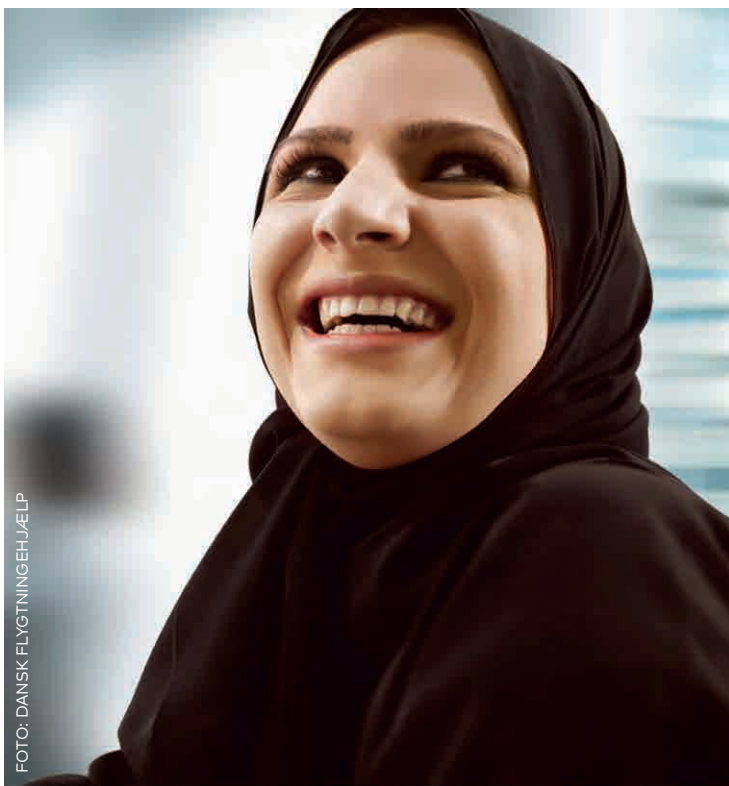

FOTO: DANSK FLYGTNINGEHJÆLP

FOTO: DANSK FLYGTNINGEHJÆLP

“

Projektet har [...] skabt øget forståelse mellem foreningerne og kommunen og også for nødvendigheden af samarbejdet alle parter imellem”

(citater af frivillig i projektkommune)

FOTO: RØD KORS MATHILDE BECH

FOTO: DANSK FLYGTNINGEHJÆLP

Temaeer

**Projektets
læring**

**Skab
rammer for
samarbejdet**

**Skab
samarbejds-
relationer**

Udbytte af det gode samarbejde

For flygtningene

- En forbedret modtagelse
- En mere koordineret modtagelse ift. introduktion til lokalsamfund og frivillige aktiviteter
- Øgede sprogkompetencer
- Gensidig kulturel indsigt og forståelse
- Større lokalt netværk – socialt og mhp. jobmuligheder
- Flere muligheder for at engagere sig i lokalområdet
- Styrkede ressourcer og handlemuligheder hos flygtninge, så de i højere grad er uafhængige af andres støtte.

Fælles for kommune og frivillige

- Mulighed for lettere at kunne gøre mere for flere
- Nye rammer, der styrker samarbejdet mellem kommune og frivillige aktører og de frivillige aktører imellem
- Tillidsfulde og ligeværdige relationer, der resulterer i et godt samarbejde og god dialog
- Bedre og mere tydelig kommunikation
- Større kendskab til og overblik over hinandens aktiviteter og den samlede integrationsindsats
- Bedre koordinering af den samlede integrationsindsats
- De respektive indsatses får større værdi ved, at de er koblet sammen.

For frivillige

- Lettere indgang til det offentlige, så man sjældnere møder barrierer og forhindringer
- Større indsigt i lovgivningsmæssige rammer og kommunens myndighedsarbejde
- Kvaliteten af de lokale foreningers arbejde øges
- Forbedret netværk mellem lokale foreninger og selvorganiserede frivillige
- Bedre mulighed for at supplere hinanden, sætte nye initiativer i gang
- Forbedring af mulighederne for at rekruttere og fastholde medlemmer og frivillige, inklusiv flygtninge selv
- Bedre mulighed for at afkode målgruppens behov og målrette indsats herafter.

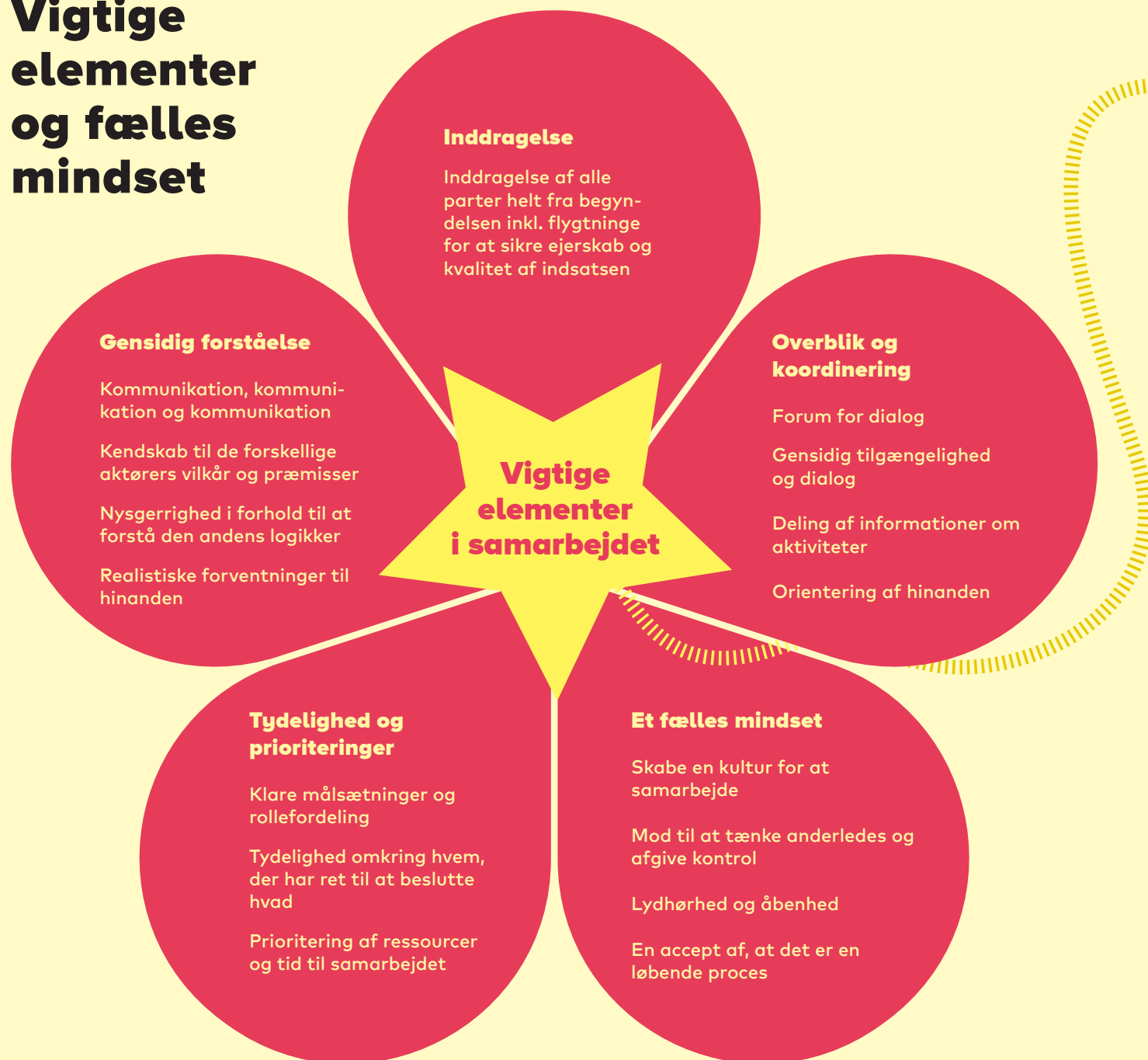
For kommunale medarbejdere

- Synlighed omkring, hvor og hvordan man kan henvende sig til frivillige aktører i lokalsamfundet
- Anledning til at kigge indad og optimere indsatser og arbejdsgange samt samarbejdet på tværs af forvaltninger
- Mulighed for værdifuld viden om flygtningenes behov, vilkår m.v. fra en anden vinkel.

"Det gode samarbejde" skaber rammer for, at parterne kan:

- Have jævnlig dialog
- Orienter hinanden
- Forventningsafstemme
- Udvikle og iværksætte initiativer sammen
- Tackle udfordringer sammen
- Koordinere aktiviteter og indsatser
- I sidste ende: **møde, rumme og hjælpe flygtningene på en helhedsorienteret måde.**

Vigtige elementer og fælles mindset

Mindset

Vær opmærksom på at skabe et **fælles mindset** for "det gode samarbejde".

Det kan kræve en **kulturændring**, hvor man som udgangspunkt:

- Tænker **vi** og har den opfattelse; at vi sammen kan skabe en bedre indsats og løse udfordringer, end når vi står alene
- Har en **praksis**, hvor man kontakter de forskellige aktører (kommune, frivillige og foreninger), når:
 - man har en god idé, eller der skal idéudvikles
 - der skal tackles udfordringer i modtagelsen af flygtninge
 - når en ny flygtning ankommer til kommunen
- Skaber en **praksis og kultur** for, at frivillige og medarbejdere tænker og handler for "det gode samarbejde".

Samskabelse i praksis

Der er mange forskellige greb til det gode samarbejde og til sammen at udvikle nye initiativer. Samskabelse kan være midlet til sammen at tænke nyt og udvikle løsninger og aktiviteter, hvor alle ligeværdigt byder ind med dét, de har mulighed for at bidrage med. Men hvad er samskabelse? Hvordan gør man i praksis? Og hvad skal man være opmærksom på?

Der er ikke en fast definition af samskabelse. Med afsæt i erfaringerne fra **Lokalsamfundet bygger bro** ser vi samskabelse som en metode, hvor forskellige parter mødes ligeværdigt. Man idéudvikler sammen og imødegår udfordringer. Alle parter er med til at definere udfordringer og opgaver.

Man oplever en mer-værdi ved at skabe sammen – i mange tilfælde giver det bedre og mere holdbare løsninger.

Handlingskridt

Når der er identificeret et behov, eller der er opstået et problem ifm. modtagelsen af flygtninge, kan I:

- Overveje hvilke aktører der kan være relevante at invitere ind – hvem har en interesse?
- Invitere disse ind til et møde
- Undlade at definere rammer eller løsninger på forhånd
- Lave en forventningsafstemning sammen af roller og arbejdsdeling.

Anbefalinger

- Vær åben og risikovillig – det er en forudsætning for en succesfuld samskabelsesproces
- Arbejd for at opnå en så ligelig repræsentation af aktører fra kommunen og civilsamfundet som mulig
- Sørg for hyppig og åben kommunikation med henblik på at sikre vidensdeling og fælles mål
- Afsæt tid til forventningsafstemning og opbygning af tillid
- Etablér et fælles formål og agenda
- Hav tålmodighed – det er en proces
- Udvælg en tovholder, der kan facilitere processen
- Gør jer overvejelser om at inddrage flygtninge for at sikre relevans.

Der er tale om samskabelse, når der:

- Er et mål om at skabe ny velfærd
- Inddrages forskellige ressourcer og kompetencer på tværs af sektorer
- Er en ligeværdig dialog, hvor man sammen definerer problemer og handlinger eller drøfter ideer
- Udbredes en mulighed for, at alle kan tage initiativ til og deltage i samarbejdet
- Er åbenhed og risikovillighed til stede.

Samskabelse er anvendeligt, hvor der skal tænkes nyt og udvikles, fx i forbindelse med, at:

- Skabe nye relevante aktiviteter og tilbud for flygtninge
- Tage imod flygtninge i mindre lokalsamfund
- Øge mulighederne for, at flygtninge kan komme i beskæftigelse.

Samskabelse er ikke relevant:

- I situationer, hvor der ikke er et ligeværdigt samarbejde, fx når en af aktørerne har det endelige ansvar
- I eksisterende etablerede aktiviteter eller indsatser
- Når der ikke er politisk vilje eller mandat til at samskabe, fordi løsningerne er politisk fastlagte.

Opmærksomhedspunkter

- Vær opmærksom på, at det ikke er i alle samarbejdssituationer, at samskabelse er anvendelig som metode
- Samskabelse er ofte nemt og sjovt i idéfasen, hvorefter det kan blive udfordrende i praksis
- Formål og mål kan i første omgang virke uklare, og samarbejdspartnerne kan derfor have svært ved at bidrage til samarbejdet
- Der kan i samarbejdet opleves en asymmetrisk magtbalance mellem aktørerne.

Eksempler på indsatser, hvor man benytter sig af samskabelse

Udvælgelse af indsatsområder

I den indledende fase i en samskabelsesproces identificerer man idéer, udfordringer og indsatser. Her følger et eksempel på fælles identificering og udvælgelse af indsatsområder i modtagelsen af flygtninge (se endvidere omkring indsatser s. 24).

Workshop

1. Find på ideer til nye initiativer (efter de eksisterende aktiviteter og indsatser i lokalområdet er afdækket) (se Modtagelsesworkshop s. 21)
Stil spørgsmålene:
 - "hvor møder I udfordringer?"
 - "hvor ser I behov for nye initiativer?"
2. Skriv det ned og tematiser ideerne
Plenum eller gruppedrøftelse af nye idéer/temaer
3. Udvælg temaer ud fra pejlemærkerne:
 - "understøtter det flygtninges behov?"
 - "hvordan kan I bruge hinanden?"
 - "at sætte holdet" – hvem skal inviteres?Alle deltagere afgiver stemme og temaer udvælges
4. Nedsæt arbejdsgrupper, find tovholder, og inviter yderligere aktører ind i arbejdsgrupper.

Boligpakken

På workshoppen for at identificere indsatser blev det foreslået at lave en boligpakke, og gruppen af deltagere fandt frem til to mål med indsatsen:

1. At klæde flygtningene ordentligt på ift. at "bo sundt" (bl.a. give viden om indeklima, hygiejne, støj/larm, sociale spilleregler og nabofællesskaber) således, at når de flytter i permanente boliger, har de en vis information om at være lejer
2. At strømline proceduren ved flygtninges etablering i egen bolig.

Ad. 1 Her fik aktørerne udarbejdet et oplæg til flygtningene, der skulle afholdes løbende. De gjorde sig erfaringer ved at holde enkelte oplæg. Herefter justerede aktørerne sammen oplæggene til, så de dækkede behovet hos flygtningene. Dertil blev man opmærksom på andre behov såsom tolkning og promovning af oplæggene overfor målgruppen, hvilket man iværksatte en indsats for at imødekomme.

Ad. 2 Her samledes aktører som frivillige, kommunale medarbejdere, boligsociale medarbejdere og boligmedarbejdere samt en gruppe flygtninge for at se på muligheder ud fra de erfaringer, man løbende havde gjort sig på området. Dette resulterede i, at man nu som standard giver et beløb til etablering, som flygtninge kan bruge i et lager med møbler og brugsgenstande. Frivillige administrerer lageret, herunder modtagelse, opbevaring og fordeling af tøj, møbler og brugsgenstande og lign. til flygtninge. Desuden hjælper de med med transport. Aftalen om at hjælpe i frivilligt regi med flytningen er indgået mellem frivillige og kommunen som resultat af samskabelse.

Donationer

Flygtningesituationen i sommeren 2015, hvor flygtningene gik på motorvejen, affødte en stor velvillighed hos befolkningen til at donere møbler, brugsgenstande, legetøj, tøj mv. Både kommunen, midlertidige bosteder og sociale foreninger fik mange donationer. Det gav et behov for sammen at styrke samarbejde, koordinering af donationer og skabe nye fælles tiltag.

I en kommune nedsatte man en arbejdsgruppe af kommunale og frivillige aktører, hvor man iværksatte forskellige aktiviteter. Fx samlede man alle donationer af møbler, brugsgenstande mv., som kommunen og foreninger havde fået, i lokaler stillet til rådighed af den lokale kirke. Frivillige fra flere forskellige foreninger stod for at administrere lagret, og flygtninge kunne herefter erhverve sig netop de ting, de havde brug for.

FOTO: MARIE LOUISE MUNKEGAARD

Eksempel på samarbejde, hvor samskabelse ikke er relevant

Samskabelse kan være det gode afsæt, når man sammen skal udvikle nye løsninger og aktiviteter. Lige så ofte er et velfungerende samarbejde dog løsningen.

Et eksempel på, hvornår der ikke er tale om samskabelse, er ift. kommunikation og koordinering omkring netværksfamilier til nyankomne flygtninge.

Her er der ikke brug for at tænke nyt - behov og løsninger er nemlig allerede identificeret. Derimod er der behov for at udveksle informationer og koordinere blandt gruppen af aktører. Samskabelse er derfor ikke relevant.

Model for lokal organisering

Der er mange måder at samarbejde på. Det vigtige er, at man forholder sig til hvad og hvordan, man gerne vil samarbejde, og hvad man ønsker at få ud af samarbejdet.

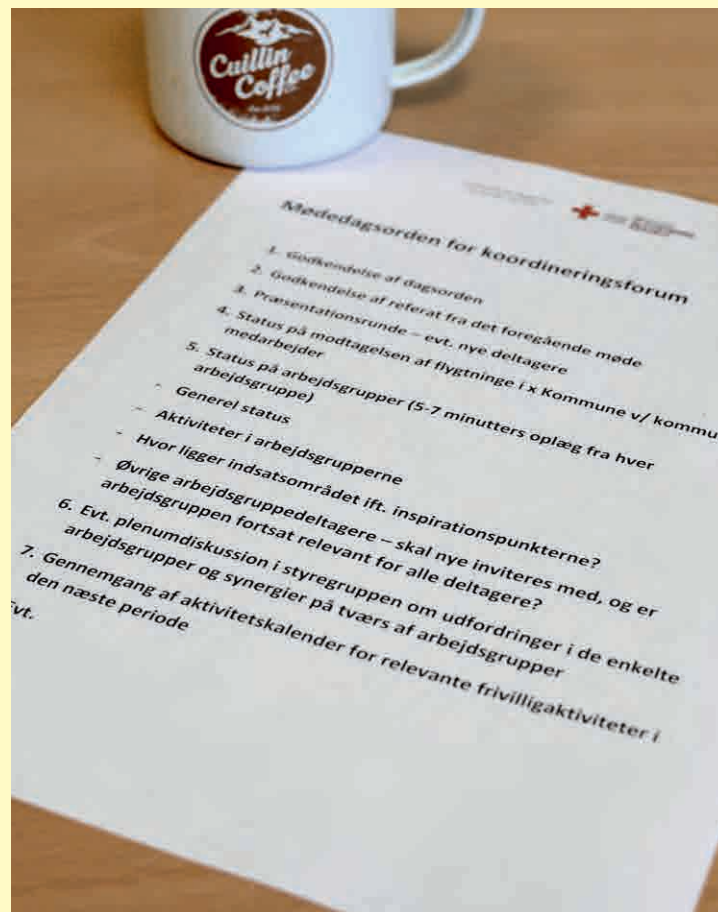

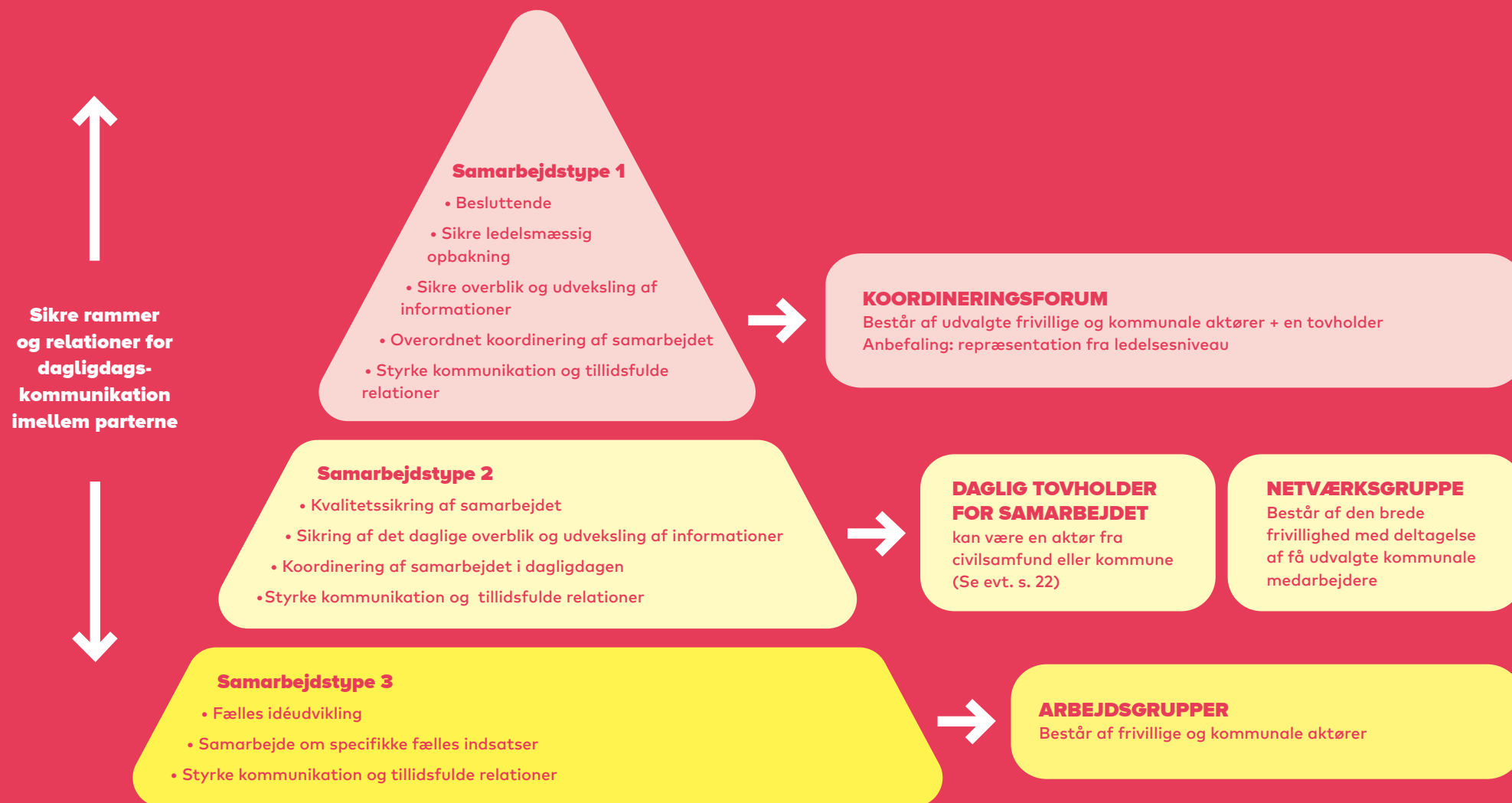
FOTO: DANSK FLYGTNINGEHJÆLP

Figuren overfor viser tre forskellige former for samarbejde. Den viser også, hvordan man kan sikre samarbejdet på tværs af kommunale forvaltninger og på tværs af foreninger og aktører i lokalsamfundet.

I en travl hverdag kan aktører på tværs glemme at orientere og inddrage hinanden. Modellen viser tre greb, hvor ledelsesniveauet bliver aktiveret, hvor parterne koordinerer og orienterer hinanden i det daglige tværgående arbejde, og hvor de kan udvikle nye initiativer sammen.

I kan vælge hvilken samarbejdstype, der er mest brug for – samtlige projektkommuner i Lokalsamfundet bygger bro har benyttet alle tre samarbejdstyper.

Derudover fremhæver figuren vigtigheden af at sikre rammer for relationer og dagligdagskommunikation.

Man kan benytte alle samarbejdstyper på samme tid.

Hvordan kommer I igang?

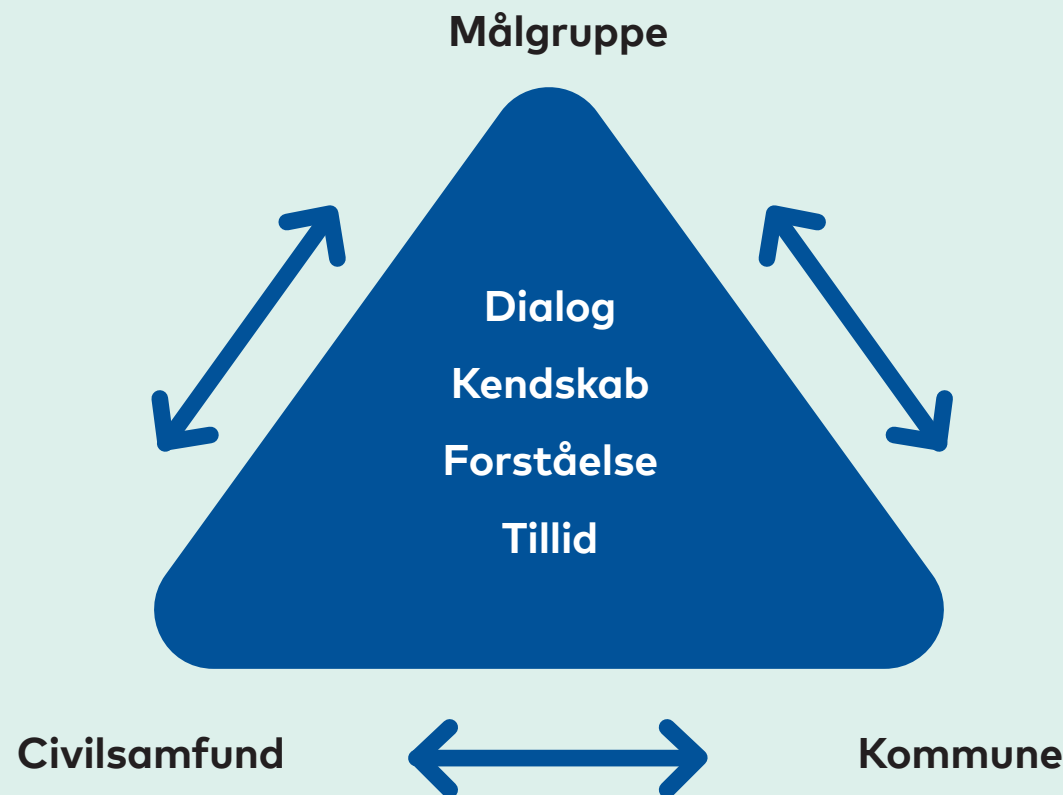
Har I fået en god idé til modtagelsen af flygtninge, eller møder I udfordringer, kan et bredere samarbejde og samskabelse ofte bringe stor værdi med sig. Dette afsnit beskriver, hvordan I kan gribe det an, når I gør jer overvejelser om at påbegynde et bredere samarbejde.

“

Man skal være åben overfor, at man evt. skal ændre ting. [...]

Man skal være ude i det ukendte for at kunne skabe noget nyt sammen. Man kan ikke ændre noget, hvis man ikke tør være åben for nye ting”

Citat af kommunal aktør i projektkommune

Handlingskridt

Når der er identificeret et behov, skabt en idé, eller der opstår en udfordring ift. modtagelsen af flygtninge, kan I:

- Overvej, hvilke aktører der kan være relevante at invitere ind fra civilsamfundet, fra forskellige kommunale afdelinger og blandt flygtninge
- Invitér til møde, hvor I fortæller om ideen eller udfordringen
- Være tydelig i formidlingen af, hvad formålet med mødet er
- Sætte rammerne for, at der kan være åbenhed og tænkes ud af boksen
- Få afdækket:
 - hvilke behov har målgruppen?
 - hvilke indsatser og aktiviteter findes allerede i civilsamfundet og i kommunen? (Se "Modtagelsesworkshop" s. 21)
- Vælge evt. en tovholder, hvis opgave det er at være bindeled, have overblikket over samarbejdet og sikre fremdrift.

Anbefalinger

- Overblik og koordinering kræver, at I afsætter tilstrækkelig tid og ressourcer til en tovholder
- Tænk civilsamfundet bredt ind (fx foreninger, kultur- og idrætslivet, selvorganiserede frivillige, menigheder, virksomheder og borgerforeninger)
- Tænk bredt – inddrag relevante forvaltninger
- **K** Inddrag faglighed på forskellige relevante områder blandt ansatte i kommunen og gør brug af deres erfaringer med frivillige og foreninger
- **K** Vær tydelige omkring, hvorfor kommunen ser det som en gevinst at samarbejde med frivillige og om hvordan, man tænker samarbejdet med civilsamfundet.

På kommunalt ledelsesniveau

- Gør jer overvejelser om prioritering af ressourcer til:
 - en tovholder for samarbejdet
 - relevante medarbejdere på tværs af forvaltninger og afdelinger, så de kan deltage i samarbejdet
- Det har betydning, hvor tovholderen organisatorisk er placeret i kommunen³
- Det er vigtigt, at tovholderen har kendskab til integrationsindsatsen tværsektorielt i kommunen
- Vær selektiv i udvælgelse af deltagende medarbejdere, da deres motivation for at samarbejde og tid til at indgå i samarbejdet vil præge samarbejdet.

Opmærksomhedspunkter

- En ligeværdigt relation med fælles ejerskab giver bedre muligheder for samskabelse
- Vær opmærksom på ikke at finde løsninger eller definere rammer på forhånd, før parterne sidder sammen om bordet
- **K** Kvaliteten af samarbejdet er bl.a. afhængig af:
 - tilstrækkelige personaleressourcer
 - tid til samarbejdet
 - kommunale medarbejdere, der finder værdi i at indgå i samarbejdet
- **G** Kvaliteten af samarbejdet er bl.a. afhængigt af:
 - interesse for opgaven "at styrke samarbejde"
 - tid til samarbejdet.

³ Her tænkes dels hvilken forvaltning, tovholderen er ansat i, dels hvilket arbejdsfelt og hvilken position, vedkommende har, og dels hvilket tids- og arbejdspress, der hører til stillingen.

A photograph of two women sitting at a table, looking at a laptop screen. The woman on the left is smiling and has her hand near her chin. The woman on the right is looking at the screen with a thoughtful expression, her hand also near her chin. A third person's profile is visible on the right edge of the frame. A large green speech bubble is overlaid on the left side of the image, containing the title text.

Hvordan sikrer I overblik og koordinering?

Behovet for overblik og koordinering er gennemgående for næsten alle kommuner, foreninger, og selvorganiserede frivillige. Det er ærgerligt, når foreninger laver de samme aktiviteter i samme område, hvis det ikke matcher behovet. Samtidig kan det være spild af ressourcer, hvis de kommunale sagsbehandlere ikke oplyser flygtninge om frivilligtilbud og aktiviteter i deres lokalområde.

Her præsenterer vi nogle eksempler på, hvordan dette overblik kan skabes, og hvordan I fremadrettet kan sørge for at holde jer selv og hinanden opdaterede.

Eksempel på koordinering

Modtagelsesworkshop Step-by-step gennemgang af modtagelsen af flygtninge i kommunen.

Formålet er at give de samarbejdende parter overblik over opgaver hos kommunale medarbejdere og frivillige i den første tid for flygtninge. Det giver anledning til at revidere indsatser, frivilligt tilbud og spotte mulige synergier mellem disse.

1. Saml kommunale aktører med integrationsrelaterede opgaver på tværs af forvaltninger, lokale frivillige og foreninger
2. Tegn en tidslinje på et papir, der hænger på væggen. Tidslinjen går fra to måneder før ankomst i kommunen til seks måneder efter ankomst
3. Alle kommunale medarbejdere skriver alle deres arbejdsopgaver ifm. modtagelsen og løbende tilbud (som fx åben rådgivning) ned på papkort og sætter dem på tidslinjen. Alle frivillige skriver ligeledes alle deres tilbud og aktiviteter på papkort og sætter dem på tidslinjen
4. Fælles gennemgang af myndighedsopgaver, tilbud og aktiviteter. I denne gennemgang vil det blive synligt, hvor der er for meget information for flygtninge, og hvornår der er mulighed for at tænke nyt, og hvad den optimale rækkefølge af eksisterende indsatser, aktiviteter og tilbud er.

Handlingskridt

- Invitér relevante kommunale medarbejdere på tværs af forvaltninger og relevante aktører fra civilsamfundet til modtagelsesworkshoppen
- Sørg for at orientere alle parter i samarbejdet, når der opstår nye tiltag og aktiviteter. Brug gerne nyhedsbreve, Facebook-sider eller informér på netværksmøder
- Opret et koordinerings- og samarbejdsforum på tværs af aktører. Sørg for at mødes jævnligt for at udveksle viden og koordinere indsatserne.

Anbefalinger

- Der er et løbende behov hos de forskellige aktører for at vide hvilke indsatser og aktiviteter, der findes. Tænk derfor orientering og vidensdeling ind
- Vær opmærksom på værdien af at mødes og udveksle informationer
- Igennem afdækning og overblik kan I blive opmærksomme på, om der mangler specifikke tilbud til målgruppen
- For at undgå sammenfaldende aktiviteter eller tiltag: lav en arbejds- og ansvarsfordeling eksempelvis foreningerne imellem.

Opmærksomhedspunkter

- Mødestabilitet og en ikke for stor udskiftning i aktørerne er en forudsætning for at opbygge et vedvarende overblik og koordinering af indsatser og aktiviteter
- Sammenfaldende aktiviteter og tiltag kan forekomme på tværs af afdelingerne i kommunen
- Kender aktørerne ikke til hinandens aktiviteter og indsatser, kan de nemt komme til at tilbyde de samme tilbud til de samme modtagere.

Hvordan sikrer I strukturen?

For at kunne finde frem til nye fælles løsninger er det afgørende, hvordan I vælger at organisere samarbejdet og samskabelsesprocesserne. Uden klare rammer, mandat og formål er det svært at få omsat de gode tanker og intentioner til handling i fælleskab. Derfor er det vigtigt, at nogen holder fokus på strukturen og sikrer rammerne, så andre kan komme på de gode fælles løsninger og initiativer.

Eksempel på kommissorium

I Rudersdal Kommune har man udarbejdet et kommissorium for fremadrettet at sikre tydelige rammer for samarbejdet mellem aktører i kommune og civilsamfund på alle samarbejds-niveauer. Hvad enten der er tale om det strategiske samarbejde i koordineringsforummet eller samskabelse i arbejds-grupperne, har man i et fælles skriftligt dokument beskrevet: **formål, opgaver, beslutningsmandat, sammensætning af aktører samt mødefrekvens.**

Lokal involveringstype: Rudersdal Kommune benytter alle 3 involveringstyper (se s. 17). For inspiration er det fulde kommissorium at finde på Rudersdals hjemmeside fra marts 2017 www.rudersdal.dk/infosider/frivillig-indsats-flygtninge

Bud på tovholdere,

hvis opgave er at være bindeled og sikre koordineringen af samarbejdet:

- En frivillig
- En medarbejder fra Frivilligcentret
- En kommunal frivilligkoordinator
- En integrationskonsulent

Relevante fora,

hvor parterne kan mødes på tværs:

- Koordineringsforum
- Netværksgrupper
- Arbejdsgrupper

Handlingskridt

- Er der brug for styring af samarbejdet?
 - nedsæt et **koordineringsforum** med en ligelig fordeling af aktører fra civilsamfundet og kommunen
 - vælg en tovholder (frivillig eller kommunal)
- Er der brug for mere dialog og kendskab parterne imellem?
 - nedsæt en **netværksgruppe** med så mange forskellige aktører fra civilsamfundet som muligt samt udvalgte kommunale aktører
- Er der brug for fora, hvor parterne har dialog og udvikler sammen?
 - nedsæt **arbejdsgrupper** og tænk ind hvilke relevante aktører, der har kompetencer og erfaringer inden for det specifikke område.

Anbefalinger

- I samskabelsesprocesser: hav fokus på samskabelse, så I ikke fastholdes i en traditionel arbejdsdeling og vanepæret samarbejde
- Læg mødetiderne på tidspunkter, hvor de frivillige har fri, hvis de er på arbejdsmarkedet.

På kommunalt ledelsesniveau

- Prioritér ledelsesmæssig deltagelse der kan bidrage til beslutningskompetence i koordineringsforummet
- Prioritér ressourcer til en kommunal tovholder, der sikrer frivilliges adgang til kommunen, overblik og koordinering af aktiviteter og dialog.

Opmærksomhedspunkter

- Vær opmærksom på, at en så ligelig repræsentation som muligt er afgørende for et ligeværdigt og givtigt samarbejde
- Koordinationsforummet: det er vigtigt, at deltagerne har interesse for at samarbejde på det strategiske plan
- Det kræver opmærksomhed at tænke på tværs og se ud over den kommunale ramme
- Kommunale aktører har ikke altid tid til at deltage i møder.

Hvordan skaber I nye fælles indsatser?

I **Lokalsamfundet bygger bro** har vi arbejdet på fælles initiativer i arbejdsgrupper bestående af kommunale medarbejdere, flygtninge, selvorganiserede frivillige og foreninger.

Udvalgte eksempler på fælles initiativer: Frivillighed på midlertidige bosteder, indsamling og opbevaring af donationer, beskæftigelsesindsatser, borgermøder og sundhedsinitiativer.

Case

Modtagerkorps:

når tidligere flygtninge tager imod nye flygtninge

Kolding Kommune har oplevet stor succes med oprettelsen af et modtagerkorps, hvor frivillige med flygtningebaggrund tilknyttes nye flygtninge i de første par uger.

Disse frivillige har været i samme situation som de nytilkomne, og de er derfor gode til at bygge bro til det nye hjemland. De frivilliges vigtigste kompetencer er deres modersmål og lysten til at guide de nye flygtninge indenfor alt lige fra bus, bank, indkøb til læge.

De frivillige blev fundet på sprogskolerne og efter et informationsmøde og individuelle møder om at være frivillig, stod de tidligere flygtninge nu til rådighed. Når integrationsmedarbejderen i dag taler med en ny borger ved ankomsten, og denne ønsker en frivillig tilknyttet, skabes kontakten til en frivillig i modtagerkorps.

Der er ikke ekstra økonomi forbundet med modtagerkorpsen – og det virker! De nyankomne flygtninge siger ja tak, og de får den hjælp, de har behov for. Dertil får de hurtigere skabt sig et netværk, end jobcenter og sprogskole kan skabe alene. Derudover får de tidligere flygtninge et bevis for udført frivilligt arbejde, som også tæller på CV'et.

FOTO: DANSK FLYGTNINGEHJÆLP

Handlingskridt

- Bliv enige om relevante indsatsområder, herunder aktiviteter og fælles tiltag
- Afdæk flygtningenes behov (se eksempler på inddragelse af målgruppen s. 26)
- Nedsæt en arbejdsgruppe bestående af relevante aktører fra både civilsamfund og kommune
- Brug tid i arbejdsgruppen på at gennemtænke indsatsen, relevans, formål mv.
- Skab struktur for arbejdet – hvem skal gøre hvad og hvornår? Skriv det ned
- Implementér aktiviteter og tiltag i fællesskab
- Koordinér indsatsen i fællesskab
- Lav løbende opfølgning på arbejdsgruppens udvikling
- Del viden om hinandens aktiviteter og tiltag – der vil være behov for at gentage informationerne, da der kan være udskiftning i aktørerne
- Når opgaven er løst, og indsatsen er i drift, kan arbejdsgruppen nedlægges.

Anbefalinger

- Lav løbende kvalitetstjek af indsatsen ift. relevansen for målgruppen (se eksempler på inddragelse af målgruppen s. 26)
- Sørg for at diskutere ideen grundigt igennem
- Udnyt at arbejdsgrupperne giver chancen for reel samskabelse. Det er her, man idéudvikler og går i dybden på det operationelle plan
- Det er afgørende at holde fokus på målgruppens behov – vær opmærksom på hvis behov I dækker, når aktiviteten planlægges.

På kommunalt ledelsesniveau

- Indtænk medarbejdere med interesse, viden og erfaring inden for det enkelte fokusområde
- Hjælp medarbejderne med at prioritere deres deltagelse i dette arbejde. Det er vigtigt, at der er opbakning til medarbejderne omkring at indgå i denne type samarbejde; også selvom det er udenfor normal arbejdstid.

Opmærksomhedspunkter

- Formålet i samskabelsesprocesser kan synes uklart, da metoden kræver, at man ikke har løsningen på forhånd
- Det kan være svært at kvalitetssikre indsatsen, så den er relevant for målgruppen – flygtningene. Fx kan flygtninge være svære at få i tale, eller man glemmer helt at inddrage målgruppen (se eksempler på inddragelse af målgruppen s. 26).

Hvordan inddrager I alle parter?

For at kvalificere tilbud og aktiviteter for flygtninge er det vigtigt, at flygtningene inddrages. På den måde kan vi sikre, at de behov, som kommune, foreninger og selvorganiserede frivillige identificerer blandt flygtninge, stemmer overens med det reelle behov. Inddrag også foreninger eller øvrige aktører (naboer, borgerforeninger mv.), som kan bidrage til tilbud og aktiviteter.

Forslag til måder at inddrage flygtninge:

- Fokusgruppeinterview om deres behov, erfaringer, ideer og holdninger
- Have debat om ønsker til netværk m.v. som del af undervisningen på sprogskolen
- Vær opsøgende dér, hvor flygtningene har deres dagligdag (sprogskolen, beboerhuse o.lign.)
- Inddrag flygtninge i arbejdsgrupper eller koordineringsfora
- Invitér flygtninge til at være en del af borgermøder o.a.

Eksempel på

Flygtninges udbytte af hjælp fra frivillige

En 35-årig mand fra Syrien blev opmærksom på Frivillighuset via kommunen. Her fik han uundværlig hjælp fra frivillige i begyndelsen af sit ophold, hvilket gav ham en god modtagelse i Danmark.

Han har bl.a. haft en venskabsfamilie, som har betydet meget for ham og hans familie, dertil har han fået sprogtræning. I dag taler han så godt dansk, at han ikke har brug for tolk. Familien deltager stadig i frivil- ligarrangementer – bl.a. sprog- caféer og familieture.

I Syrien lavede han selv frivilligt arbejde, hvilket han nu også gør her i Danmark hos både Røde Kors som mentor og hos Red Barnet. Han rådgiver bl.a. om livet som barn og forælderrollen i Danmark; bl.a. om børnepasning og opdragelse.

Handlingskridt

- Tal med flygningene om deres behov, erfaringer, idéer og holdninger for at sikre den rette indsats
- Find aktører i civilsamfundet med de rette kompetencer og interesse for samarbejdet
- Inviter tidligere flygtninge ind. De kan have en anden relevant viden om behov hos målgruppen
- K** • Forvent at frivillige skal bidrage – gøre noget, skabe noget
- C** • Forvent at kommunale medarbejdere bidrager til samarbejdet med deres ekspertise
- C** • Når I skal kontakte kommunen: vær opmærksom på, at kommuner er forskellige. Hvem arbejder med integration i kommunen? Er der en tovholder for samarbejdet med frivillige?

Anbefalinger

- Hvis I vælger at etablere et koordineringsforum, så hav blik for at inddrage frivillige aktører og flygtninge med interesse for det strategiske plan
- K** • Hav fokus på at skabe en tilgængelighed til kommunen, så aktører fra civilsamfundet kan komme i kontakt med jer
- K** • Hav fokus på konkrete og praktiske indsatser – frivillige er overvejende drevet af interesse og meningssskabende aktiviteter
- K** • Vær lydhør over for frivilliges bidrag og viden i samarbejdet (også dem, der ikke ønsker at have det store engagement ift. møder, specifikt integrationsarbejde m.v.).

Opmærksomhedspunkter

- Hav blik for at finde de rette aktører til forskellige opgaver. Vær opmærksom på, hvad der motiverer den enkelte til at involvere sig
- Ofte ligger idræts-, fritids- og kulturforeningers primære interesse ikke i selve integrationsarbejdet – hav derfor fokus på, hvad den enkelte aktivitet kan bidrage med ift. integrationen
- Det kan være en udfordring at inddrage flygtninge, fordi det fx kan være svært at:
 - tiltrække de rette personer til opgaven
 - fastholde folk i samarbejdet
 - skabe rammer for samarbejdet, som er meningsfulde for alle.

Hvordan sikrer I ledelsesmæssig opbakning?

Kommunale ledere og politikere har en afgørende rolle i at sikre medarbejderressourcer til processer, hvor man samarbejder med civilsamfundet eller udvikler nye fælles løsninger og initiativer. Ledelsens opbakning i disse processer er også vigtig for at sikre den løbende fremdrift.

FOTO: RØDE KORSJOHNNY WICHMANN

Frivillige:

En værdifuld ressource for kommunerne

Frivillige løfter opgaver, som i mange tilfælde letter den kommunale medarbejders integrationsarbejde med flygtninge. Frivillige understøtter integrationen ved at introducere flygtninge til lokalsamfundet, sprogtræne og understøtte den generelle forståelse af det danske samfund og det offentlige system.

Den individuelle kontakt og adgang ind i kommunen er vigtig for frivillige, men der er mange informationer, de kommunale medarbejdere skal gentage i den daglige kontakt. Det kan I afhjælpe med en målrettet indsats med fokus på det brede samarbejde og koordinering. Organiserer I samarbejdet rigtigt, kan I mindske ressourceforbruget for den sam- lede medarbejderstab; eksempelvis kan informationer gives kollektivt til frivillige, fremfor at den enkelte frivillige kontakter kommunale medarbejdere ad hoc.

Handlingskridt

- Saml viden om værdien af et tæt og struktureret samarbejde mellem frivillige og kommune, som I kan præsentere for ledelsen:
 - tag kontakt til kommuner, der har erfaringer med at varetage et tæt samarbejde med frivillige, for at høre om deres erfaringer og positive effekter af samarbejdet
- K** – afdæk behovet for at samarbejde tæt og struktureret sammen med frivillige. Er der flere aktive frivilligrupper i jeres kommune, herunder folkeoplysende foreninger?
- K** – opstil udfordringer og ressourceforbrug ved den nuværende form for samarbejde med frivillige samt integration af flygtninge
- K** – beskriv forventede fordele ved at indgå et tæt og struktureret samarbejde med frivillige
- C** – kontakt den kommunale ledelse sammen med kontaktpersonen i kommunen for at gøre opmærksom på behovet for samarbejde og evt. nuværende udfordringer.

Anbefalinger

- Involver ledelsesniveauet i samarbejdet med frivillige. Det giver indsigt i og forståelse for værdien af samarbejdet, der kan videreformidles til det politiske niveau
- Invitér politikere med til workshops eller dialogmøder med frivillige, så de kan få indblik i værdien af samarbejdet
- Videreformidl jævnlige gode historier fra samarbejdet med frivillige til politikerne.

På kommunalt ledelsesniveau

- Deltag i processen og vær nysgerrig – det giver vigtig indsigt i nødvendigheden og fordelene ved det brede samarbejde. Samtidig er det en anerkendelse af både frivillige og egne medarbejdere
- Hold fokus på formålet, sørg for fremdrift og giv ledelsesmæssig opbakning til nye fælles initiativer og aktiviteter
- Sørg for et ledelsesmæssigt fokus på at få skabt en kultur og praksis for at samarbejde med aktører i civilsamfundet.

Opmærksomhedspunkter

- Arbejd hen mod en ledelsesmæssig opbakning til bl.a. prioritering af tid til samarbejdet. Der er behov for:
 - fleksible arbejdstider, så medarbejdere kan arbejde uden for normal arbejdstid
 - at I skaber en kultur for at samarbejde
 - at I etablerer en dagligdagspraksis for at kommunikere og samarbejde
- Et samarbejde kun drevet af enkelte personer er sårbart – der er behov for en generel kultur og praksis for samarbejde, der rækker udover den enkelte. Det kan fx være at definere arbejdsgange skriftligt.

Hvordan sikrer I deling af informationer og god dialog?

Et vigtigt punkt i det gode samarbejde er den løbende dialog mellem de forskellige aktører. Det er afgørende, at I skaber fora, hvor I har mulighed for at indgå i dialog og skabe tillid til hinanden. Hvad der kan virke som en god løsning i én kommune, giver ikke nødvendigvis mening i nabokommunen.

FOTO: DANSK FLYGTNINGEHJÆLP

Viden på tværs

Ringkøbing-Skjern Kommune har bl.a. valgt at etablere et mødeforum for erfaringsudveksling og vidensdeling. Alle frivillige og kommunale medarbejdere på integrationsområdet er inviteret til at mødes to gange årligt. Møderne afholdes med et særligt tema for dagen, men også med faste punkter såsom en bordrunde, nyt fra kommunen på integrationsområdet og status på frivilligaktiviteter.

Overblik over foreninger og aktiviteter

Hjemmesiden www.integrationaalborg.dk blev oprettet, da både flygtninge, frivillige og kommunale medarbejdere havde et tydeligt behov for et aktivitets- og foreningsoverblik. Den blev skabt i regi af det lokale Frivilligcenter og er lavet af medarbejdere fra De Frivilliges Hus i Aalborg og lokale frivillige kræfter.

Relevant dialog

Når aktørerne samles i de enkelte fora, kan der hurtigt vise sig at være et behov hos kommunale aktører for en faglig dialog forvaltningerne imellem. Sker dette i det pågældende forum, hvor der ligeledes sidder aktører fra civilsamfundet, kan dialogen hurtigt få et indhold, som ikke er relevant for alle.

Er man ikke opmærksom på dette, kan det give et frafald af aktører fra civilsamfundet og dermed en ulige repræsentation og en oplevelse af asymmetrisk magtbalance.

Handlingskridt

- Afdæk og koordinér aktiviteter og indsatser (se s. 21 med eksempel med modtagelsesworkshop)
- Få overblik over aktører
- Arbejd på at få kendskab til hinandens vilkår og præmisser
- Hav fokus på at forstå hinandens logikker og på at skabe relationer
- Skab realistiske forventninger
- Oplys og orientér løbende hinanden om aktiviteter og nye tiltag – der vil være behov for at gentage informationen, da der er udskiftning i aktørerne
- Opstil spilleregler for det gode samarbejde
 - hvor kan frivillige inddrages?
 - hvornår kræver det en fagprofessionel indsats?
 - hvornår er det ikke hensigtsmæssigt, at de kommunale aktører inddrages?
- Oplys løbende aktørerne i civilsamfundet om lovgivningsmæssige rammer og kommunale prioriteringer.

K

Anbefalinger

- I skal turde slippe kontrollen
- Tænk ikke på, hvad I plejer at gøre
- Hav fokus på merværdien af samarbejdet og hav en konstruktiv tilgang til, hvordan I kan overkomme de udfordringer, der helt sikkert vil komme
- Prioritér dialogen og koordineringen.

På kommunalt ledelsesniveau

- Hav blik for, hvornår der er et behov i civilsamfundet for at:
 - få indblik i kommunale prioriteringer og lovgivningsmæssige rammer
 - få adgang til kommunen – en fast kontaktperson eller personer, som civilsamfundet kan henvende sig til for at få svar på spørgsmål, eller som kan henvise videre til de rette medarbejdere i kommunen.

Opmærksomhedspunkter

- Hav tålmodighed – det tager tid at få kendskab til hinanden, opbygge relationer og etablere et godt samarbejde
- Koordinering af samarbejdet samt styring af proces, møder
- Oftest er det simple ting, der har størst betydning for samarbejdet, fx at føle sig hørt og respekteret
- Kommunale aktører kan have modstand på at inddrage frivillige pga. tidligere erfaringer eller manglende viden om, hvad frivillige kan byde ind med.

Hvordan opnår I god og tillidsfuld kommunikation?

Erfaringerne i **Lokalsamfundet bygger bro** har vist, hvor afgørende de små ting i hverdagen er for opretholdelsen af det gode samarbejde. Dette kan fx handle om, hvordan dialogen bliver tacklet – føler man sig hørt, forstået og imødekommet? Får man de oplysninger, man har behov for? Er man nysgerrig på, hvordan de andre aktører tænker?

Forskellige afsæt, fælles mål

Kommunale medarbejdere og frivillige aktører har forskellige præmisser, vilkår og logikker. Samtidig er der også ligheder og fælles mål, der styrker samarbejdet.

Det er derfor essentielt for hverdagens "gode samarbejde" at afklare, hvor I som forskellige parter er ens og forskellige. På den måde lærer I hinandens intentioner at kende og kan lettere undgå misforståelser.

Vi har simplificeret forskelligheder og ligheder i denne figur.

Ligheder og fælles mål hos både frivillige og kommunale medarbejdere

- Mål om den bedst mulige modtagelse af flygtninge
- Motiveret af opgaven
- Har behov for at samarbejde
- Begrænset tid til rådighed

Præmissen

Kommunale medarbejdere

Frivillig

Til rådighed inden for arbejdstid	↔	Til rådighed (ofte efter arbejdstid)
Fagligt forpligtet	↔	Følelsesmæssigt forpligtet
Loven og faglig etik som rettesnor	↔	Personlig etik som rettesnor
Loven som ramme for arbejdet	↔	Lysten som ramme for arbejdet
Hjælper i sit arbejde	↔	Hjælper i sin fritid
Lønnet	↔	Ulønnet

Dagligdagseksempler

Tal sammen

En flygtning havde et problem og talte med 4-5 frivillige om det. De var alle handlekraftige, men fordi de ikke havde kendskab til hvilke frivillige, flygtningen havde kontakt til, kontaktede alle samme den samme medarbejder i kommunen. Han havde løst problemet efter første henvendelse, og de resterende opkald var tidspilde for medarbejderen. Dette eksempel viser behovet for, at frivillige koordinerer deres indsats med respekt for tavshedspligten. Det viser også behovet for at være tydelig overfor den enkelte flygtning.

Samtidig oplever kommunerne ofte, at frivilliges kontakt med flygtninge skaber viden, som er meget værdifuld for kommunen. Dette viser vigtigheden af et samarbejde mellem frivillig og kommune. I sidste ende kommer det flygtningene til gode.

“

Det er vigtigt med jævnlige møder, god kommunikation og gensidig information. Det vigtige er "sagen, der samler". At der er en indstilling om, at man løfter i fællesskab, man arbejder sammen om det – ord og handling skal følges ad..."

Af frivillig i projektkommune

Forskellighed

Følgende eksempler viser, hvor parternes tålmodighed og imødekommenhed kan blive udfordret, hvis de ikke forsøger at få indsigt i hinandens præmisser.

1. Frivillige kommer tæt på flygtninge og deres situation. Manglende udvikling i egen situation (en oplevelse af håbløshed) kan ramme flygtninge hårdt, og det rammer også frivillige. Dette kan medføre et så stort engagement hos frivillige, at frivillige ikke altid er opmærksomme på deres tilgang til kommunen. Fx kan de komme til at påtage sig en rolle som forsvarer eller fortaler for flygtningen og opfattes som mere konfronterende end samarbejdsvillige.
2. Kommunale aktører kan have en travl hverdag, hvilket kan resultere i mindre tid til længerevarende snakke med frivillige eller længere svartider, der ikke modsvarer frivilliges behov for at handle her og nu.

Handlingskridt

- Få kendskab til hinandens vilkår og præmisser – også foreninger imellem
- Vær nysgerrig og spørg ind til hinandens forståelser og logikker
- Vær opmærksom på, hvilken forståelse de andre aktører har af, hvad du siger og gør
- Forventningsafstem:
 - hvem er kontaktperson?
 - hvornår kan jeg forvente et svar?
 - hvordan kontakter vi hinanden?
 - hvad har vi indflydelse på?
 - etc.
- Find ud af, hvilken information andre aktører har behov for (fx aktiviteter og arrangementer eller lovgivning på integrationsområdet og myndighedsarbejdet), og orientér hinanden løbende
- Gentag formidlingen af vigtige informationer (der er ofte udskiftning i aktørerne).

Anbefalinger

- Hav tålmodighed – god dialog og samarbejde tager tid at opbygge, det er en proces
- Hav tillid til, at det lykkes
- Oplys de andre aktører om dine vilkår eller observationer for at skabe forståelse og klarhed
- Italesæt oplevelser af asymmetrisk magtbalance mellem aktørerne i koordinationsfora og arbejdsgrupper, og hvad dette gør ved samarbejdet
- K • Skab klarhed for frivillige om, hvad det indebærer og kræver at varetage de kommunale myndighedsopgaver
- C • Frivillige kan have en rolle i formidlingen af eksempelvis initiativer og aktiviteter fx ved at lave nyhedsbreve eller bestyre Facebooksider.

På kommunalt ledelsesniveau

- Inddrag kommunale medarbejdere med interesse for samarbejdet (hvis det pålægges, fungerer det muligvis ikke).

Opmærksomhedspunkter

- Vær opmærksom på, om der er en ligelig repræsentation af civilsamfund og kommune i samarbejdet (i de forskellige fora)
- Vær opmærksom på, om det, der bliver talt om i de enkelte fora, er relevant for alle – hvis ikke kan nogle aktører falde fra
- K • Frivillige er lige så forskellige som flygtninge – kommunale medarbejdere kan ikke forvente ensartede indsats fra de enkelte frivillige.

“

Et godt samarbejde kræver, at der afsættes tid til dialog, og at man fokuserer på den fælles hensigt - nemlig at give flygtninge en god modtagelse”

Citat af Batoul Jabr, projektleder i Rudersdal Kommune

FOTO: DANSK FLYGTNINGEHJÆLP

FOTO: RØDE KorsMarie Louise Munkegaard

“

Projektet har været en øjenåbner, og alle de foreninger, der har været repræsenteret, har været særdeles positive og er fremkommet med konkrete forslag til initiativer. Der er også kommunale regler, der er blevet ændret, så det er blevet lettere for foreningerne at hjælpe flygtninge”.

Citat af frivillig i projektkommune

Særlig tak til

De lokale projektledere, kommunale medarbejdere, frivillige og flygtninge i Ringkøbing-Skjern, Aalborg, Lejre, Kolding og Rudersdal Kommune, som alle har bidraget til *Lokalsamfundet bygger bro* igennem tre år.

Sif Svejgaard, Wordwiz for feedback på indhold og redigering.

Rie Alexandra Løwe Flint for input til ikondesign.

Den nationale styregruppe for *Lokalsamfundet bygger bro* bestående af repræsentanter fra:

- Frivilligrådet
- KL
- Center for Frivilligt Socialt Arbejde
- Udlændinge og Integrationsministeriet, Styrelsen for International Rekruttering og Integration.

Kontakt

Er du blevet inspireret til at høre mere om projektet, eller har du behov for at få uddybet spørgsmål, er du velkommen til at kontakte:

Røde Kors

Telefon: +45 35 25 92 00

Mailadresse: integration@rodekors.dk

eller

Dansk Flygtningehjælp, Frivilligafdelingen

Telefon: +45 33 73 50 00

Mailadresse: frivillig@drc.dk

Redaktion

- Anne Lejbach Jørgensen, Røde Kors
- Jasper Voigt Møllebro, Røde Kors
- Mahasiah Rasmusen, Dansk Flygtningehjælp

Design

Rumfang part of IDna Group

Lokalsamfundet bygger bro introduktionsvideo:

<https://www.youtube.com/watch?v=BvbM3JJaleI>

Lokalsamfundet bygger bro
Ny hverdag i danmark